

ΕΚΘΕΣΕΙΣ
ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ ΤΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ ΕΡΕΥΝΗΣ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ
ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 1968

Α'.

ΕΚΘΕΣΕΙΣ

**τῶν κατὰ τὸ ἔτος 1968 πεπραγμένων ὑπὸ τοῦ Κέντρου Συντάξεως
τοῦ Ἱστορικοῦ Λεξικοῦ τῆς Νέας Ἑλληνικῆς Γλώσσης.**

Α'. Σύνταξις τοῦ Λεξικοῦ.—Τοῦ ὀλιγαρίθμου προσωπικοῦ (τοῦ διευθυντοῦ καὶ τριῶν συντακτῶν) κύριον ἔργον κατὰ τὸ λήγον ἔτος ἦτο ἡ σύνταξις γλωσσικοῦ ὕλικου. Ἦδη ὑπάρχουν ἔτοιμοι πρὸς ἐκτύπωσιν ὀκτὼ συντακτικαὶ σειραί, καλύπτουσαι τὸ δευτέρου τμήμα τοῦ τετάρτου τόμου, δηλ. ὀλόκληρον τὸ γράμμα *γ* καὶ μέγα μέρος τοῦ γράμματος *δ*.

Τοῦ δευτέρου τούτου ἡμιτόμου ἔχουν ἐκτυπωθῆ ἑπτὰ τυπογραφικὰ φύλλα καὶ δύο εὑρίσκονται ἤδη ὑπὸ ἐκτύπωσιν. Κατὰ τὴν πρόοδον ὅμως τῆς ἐργασίας διεπιστώθη ἐκ τοῦ συντασσομένου ὕλικου ἡ ἀνάγκη καθιερώσεως καὶ νέων φωνητικῶν συμβόλων διὰ τὴν κατὰ τὸ δυνατόν ἀκριβεστέραν φωνητικὴν ἀπόδοσιν ὕλικου ἐξ ὠρισμένων περιοχῶν τῆς Ἑλλάδος. Τὸ θέμα τοῦτο ὑπεβλήθη εἰς τὴν Ἐφορευτικὴν Ἐπιτροπὴν τοῦ Κέντρου πρὸς μελέτην καὶ λήψιν ἀποφάσεως.

Β'. Ἀποδελτίωσις - Λημματογράφησις.—Ἐλλείπει ἐπαρκοῦς προσωπικοῦ δι' ἀποδελτίωσιν ὕλικου ἐκ χειρογράφων τοῦ Κέντρου καὶ ἐκ μελετῶν εἰς τοπικὰ περιοδικά, ὅπου ἀναγράφεται ἰδιωματικὸν ὕλικόν, ἡ ἐργασία αὕτη, γενομένη ὑπὸ ἐνὸς μόνον συντάκτου καὶ ἐνὸς γραφέως, δὲν καλύπτει τὰς ἀνάγκας τοῦ Κέντρου. Παρὰ ταῦτα ἀπεδελτιώθησαν ἔνδεκα χειρόγραφα, ὧν τὸ ὕλικόν ἀνήλθεν εἰς τεσσαράκοντα περίπου χιλιάδας δελτία. Τοῦτο λημματογραφηθὲν ὑπὸ τῶν παλαιότερων συντακτῶν, τῶν ἀσχολουμένων κυρίως μὲ τὴν σύνταξιν, ἐταξινομήθη εἰς τὸ Ἀρχεῖον ὑπὸ τῆς γραφῆς δ/δος Θ. Μπόμ, οὕτως ὥστε καθίσταται πρόσφορον καὶ εἰς τὴν σύνταξιν τῶν οἰκείων ἄρθρων τοῦ Λεξικοῦ καὶ προσιτὸν εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν ἔρευναν.

Παραμένουν ὅμως πρὸς ἀποδελτίωσιν μόνον χειρόγραφα τοῦ Κέντρου περίπου ἑκατόν, ἀντιπροσωπεύοντα 600 περίπου χιλιάδας δελτία. Εἰς ταῦτα δεόν νὰ προστεθῆ καὶ τὸ γλωσσικὸν ὕλικόν τῶν τοπικῶν περιοδικῶν καὶ ἐπετηρίδων. Ἡ ἀποδελτίωσις πάντων τούτων καθίσταται ἀναγκαία, ἐὰν θέλωμεν νὰ ἀποβλέπωμεν πρὸς τὴν πληρότητα τοῦ συντελουμένου ἔργου. Διὰ τοῦτο ὁ διορισμὸς γραφῶν ἀποδελτιωτῶν εἶναι ἀπαραίτητος, ἵνα ἀντιμετωπισθῆ ἐπαρκῶς καὶ ἐπωφελῶς διὰ τὸ Λεξικὸν τὸ νῦν ὑφιστάμενον κενὸν ὡς πρὸς τὸν τομέα τοῦτον τῆς ἐργασίας τοῦ Κέντρου.

Γ'. Ἀποστολαί.—Αἱ προγραμματισθεῖσαι ἀποστολαὶ τῶν συντακτῶν πρὸς συλλογὴν γλωσσικοῦ ὕλικου ἐπραγματοποιήθησαν κατὰ τὸ θέρος καὶ διὰ τὸ ἀνεπαρκὲς διά-

στημα τῶν 20 ἡμερῶν. Οὕτω, 1) ὁ διευθυντὴς τοῦ Κέντρου κ. Δ. Βαγιακάκος μετέβη εἰς τὴν ἐπαρχίαν Ἐπιδαύρου Διμηρᾶς, 2) ὁ συντάκτης κ. Ἀθ. Κωστάκης συνεκέντρωσεν ὕλικὸν ἐκ προσφύγων τῶν Τσακονικῶν χωρίων Βάτικα καὶ Χαβουτσι, οἱ ὁποῖοι εὐρίσκονται ἐγκατεστημένοι εἰς περιοχὴν Καστοριάς, 3) ὁ συντάκτης κ. Σ. Μάνεσης εἰργάσθη εἰς περιοχὴν τῆς Ἡλείας, καὶ 4) ὁ συντάκτης κ. Ν. Κοντοσόπουλος εἰς τὴν περιοχὴν τῶν Σερρῶν.

Ἐπὶ πλέον ὁ συντάκτης κ. Ἀν. Καραναστάσης, χορηγούσης πάλιν τῆς Μπαγκείου Ἐπιτροπῆς, εἰσηγήσει τοῦ προέδρου αὐτῆς κ. Φ. Δραγοῦμη, μετέβη ἐπὶ δέμηνον εἰς τὰς Ἑλληνοφώνους περιοχὰς τῆς Κάτω Ἰταλίας πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ διὰ προηγουμένων ἐκεῖ ἀποστολῶν του συγκεντρωθέντος γλωσσικοῦ ὕλικου.

Τὸ σύνολον τοῦ διὰ τῶν ἀνωτέρω ἀποστολῶν συγκεντρωθέντος ἰδιωματικοῦ ὕλικου ἀνέρχεται εἰς χιλίας ἑπτακοσίας περίπου σελίδας. Σημειωτέον ὅτι δὲν ἔλαβε μέρος εἰς ἀποστολὴν ὁ συντάκτης κ. Δ. Κρεκούκας ὡς εὐρισκόμενος εἰς ἐκπαιδευτικὴν ἄδειαν, οὔτε ἐπίσης ὁ συντάκτης κ. Εὐάγγ. Ρουσσος.

Ἐπειδὴ τὸ γλωσσικὸν ὕλικὸν ἡμέρᾳ τῇ ἡμέρᾳ παραμερίζεται ὑπὸ τῆς κοινῆς Ἑλληνικῆς καὶ ἀπόλλυται διὰ παντὸς διὰ τὴν ἐργασίαν τοῦ Λεξικοῦ, καὶ ἐπειδὴ ἔλλειπει ὕλικὸν ἐκ πολλῶν ἀκόμη περιοχῶν τῆς Ἑλλάδος, εἶναι ἀνάγκη αἱ ἀποστολαὶ νὰ πραγματοποιοῦνται διὰ περισσότερον χρονικὸν διάστημα, τοῦλάχιστον τεσσαράκοντα πέντε ἡμερῶν, καὶ ἐνίοτε ἐπ' εὐκαιρίᾳ κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους, ὅτε ὁ συντάκτης δύναται νὰ ἐργασθῇ ἀποτελεσματικώτερον, ἔχων ἄμεσον ἀντίληψιν τῶν διαφόρων λαϊκῶν ἐκδηλώσεων καὶ ἐργασιῶν.

Δ'. Λεξικογραφικὸν Δελτίον.— Περαιτοῦται ἡ ἐκτύπωσις τοῦ ἑνδεκάτου τόμου, περιλαμβάνοντος γλωσσικὰς πραγματείας καὶ ἐκθέσεις τῶν γλωσσικῶν διαγωνισμῶν τῆς ἐν Ἀθήναις Γλωσσικῆς Ἑταιρείας.

Ε'. Βιβλιοθήκη.— Ἡ Βιβλιοθήκη τοῦ Κέντρου κατὰ τὸ λῆγον ἔτος ἐπλουτίσθη διὰ πενήτηκοντα πέντε τόμων βιβλίων, λεξικῶν, περιοδικῶν καὶ ἀνατύπων, προερχομένων εἴτε δι' ἀγορᾶς ἐκ τῆς διατεθείσης ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας εἰς τὸ Κέντρον πιστώσεως, εἴτε διὰ δωρεᾶς τῶν συγγραφέων.

ΣΤ'. Χειρόγραφα.— Τὸ Κέντρον ἐπλουτίσθη ἐκ δεκαπέντε χειρογράφων γλωσσικῆς ὕλης, προερχομένων ὡς ἀκολούθως: Ἐξ ἀποστολῆς τοῦ διευθυντοῦ καὶ τῶν συντακτῶν τοῦ Κέντρου χειρόγραφα πέντε, ἐξ ὧν τὸ ἐν διὰ χορηγίας τῆς Μπαγκείου Ἐπιτροπῆς. Ἐκ δωρεᾶς τῆς ἐν Ἀθήναις Γλωσσικῆς Ἑταιρείας χειρόγραφα δέκα.

Σύνολον σελίδων 3.500.

Ζ'. Μεταβολαὶ εἰς τὸ προσωπικόν.— Ὁ συντάκτης κ. Δημήτριος Κρεκούκας ἔλαβε δεκαήμερον κανονικὴν ἄδειαν καὶ ἀπὸ 4^{ης} Μαρτίου ἑτησίαν ἐκπαιδευτικὴν ἄδειαν διὰ Ἰταλίαν.

Η'. Λοιπὴ ἐργασία.— 1) Ἐπερατώθη ὁ καταρτιζόμενος ὑπὸ τῆς γραφῆς δ/δος Θ. Μπόμ βοηθητικὸς πίναξ (Ἀρχεῖον) ἰδιωματικῶν λέξεων, εὐρισκόμενων εἰς κείμενα ἄρθρων τῶν ἐκτυπωθέντων τεσσάρων τόμων τοῦ Λεξικοῦ καὶ οὕτω καθίσταται δυνατὴ κατὰ τὴν σύνταξιν καὶ ἐκτύπωσιν ἡ τήρησις ἐνιαίας ὀρθογραφίας τῶν ἰδιωματικῶν λέξεων.

2) Ἐπερατώθη ὑπὸ τῆς ἰδίας ὁ πίναξ τῶν καταλήξεων τῶν ἄρθρων τῶν τεσσάρων ἐκτυπωθέντων τόμων, ὅστις εἶναι ἀπαραίτητος γνώμων τῶν συντακτῶν κατὰ τὴν σύνταξιν τῶν ἄρθρων, ἰδίᾳ ὡς πρὸς τὸ ἐτυμολογικὸν μέρος.

3) Παρασκευάζεται ἐπίσης ὑπὸ τῆς ἰδίας ὁ καταρτισμὸς πίνακος λημμάτων διὰ τὴν ὀρθὴν ληματογράφησιν καὶ ἔνταξιν εἰς τὸ Ἄρχεϊον τοῦ Λεξικοῦ τῶν ἰδιωματικῶν λέξεων, τῶν ὁποίων τὸ τυπολογικὸν μέρος ποικίλλει κατὰ περιοχάς.

4) Ἐτέθησαν αἱ βάσεις διὰ τὴν ἔναρξιν τῆς ἐργασίας πρὸς καταρτισμὸν τοῦ Γλωσσικοῦ Ἄτλαντος τῆς Ἑλλάδος.

Τοιαύτη ὑπῆρξεν ἡ διὰ τοῦ ὀλιγαρίθμου προσωπικοῦ συντελεσθεῖσα ἐν τῷ Κέντρῳ ἐργασία, ἡ ὁποία θὰ ἦτο ἀσφαλῶς μεγαλυτέρα, ἐὰν ἐπληροῦντο αἱ ἐξ κεναῖ θέσεις διὰ διορισμοῦ φιλολόγων, καταγομένων, ὡς καὶ κατὰ τὸ προηγουμένον ἔτος ἐξέθεσα, ἐκ διαλεκτικῶν περιοχῶν, κυρίως ἐκ τοῦ Πόντου, Τσακονιάς, Β. Ἑλλάδος, Κύπρου, Δωδεκανήσου, Μάνης, Κρήτης ἢ καὶ διὰ φιλολόγων γνωριζόντων τὴν Ἀλβανικὴν, Τουρκικὴν ἢ Σλαβικὴν γλῶσσαν.

Ἐπὶ πλέον ἀναγκαία καθίσταται καὶ ἡ τοποθέτησις ἐν τῷ Κέντρῳ δύο τοῦλάχιστον γραφῶν διὰ τὴν ἀποδελτίωσιν τῶν ἐν τῷ Ἄρχεϊῳ χειρογράφων καὶ διαλεκτικῶν κειμένων, ἵνα τὸ κατὰ τὴν σύνταξιν τοῦ Λεξικοῦ ὕλικὸν εἶναι καὶ ἐπαρκές καὶ ἀντιπροσωπευτικὸν περισσοτέρων διαλεκτικῶν περιοχῶν.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 10ῃ Δεκεμβρίου 1968

Μετὰ τιμῆς καὶ σεβασμοῦ

Ὁ Διευθυντῆς

Δ. Βαγιακάκος

Β΄.

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΙΣ

τῶν πεπραγμένων τοῦ Κέντρου Ἐρεύνης τῆς Ἑλληνικῆς Λαογραφίας ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου - 30 Νοεμβρίου 1968.

Τὸ κατὰ τὸ ὡς ἄνω χρονικὸν διάστημα τοῦ λήγοντος ἔτους ἐπιτελεσθὲν ἔργον εἰς τὸ Κέντρον τῆς Λαογραφίας ὑπῆρξε, γενικῶς θεωρούμενον, λίαν ἱκανοποιητικόν, λαμβανόμενου ὑπ' ὄψιν τοῦ ἀνεπαρκοῦς εἰς ἀριθμὸν κυρίως προσωπικοῦ, ἐπιστημονικοῦ καὶ βοηθητικοῦ.

Τὸ ἔργον τοῦτο ἀναλύεται ἐν συντόμῳ ὡς κατωτέρω :

Α΄. Εἰσαγωγή λαογραφικῆς ὕλης.— α) Εἰς τὸ ἀρχεῖον λαογραφικῆς ὕλης εἰσῆχθησαν 138 συλλογαὶ (χειρόγραφοι ἢ δακτυλογραφημένοι) ἐκ σελίδων ἐν συνόλῳ 6.002. Ἐκ τῶν συλλογῶν τούτων 35 ἀπεστάλησαν ὑπὸ ἐκπαιδευτικῶν, ἰδίᾳ τῆς στοιχειώδους ἐκπαίδευσως, 73 ὑπὸ τοῦ Νομάρχου Λακωνίας διὰ τῆς Προεδρίας Κυβερνήσεως (ἐκ τούτων 70 ἐκ τοῦ Γυμνασίου Μολάων, καταρτισθεῖσαι ὑπὸ μαθητῶν τῆς Ε΄ τάξεως, καὶ 3 ἐκ Κοινοτήτων) καὶ 19 ὑπὸ διαφόρων προσώπων, ἐχόντων ἐνδιαφέρον διὰ τὸν πολιτισμὸν τοῦ λαοῦ. Αἱ ὑπόλοιποι 11 προήλθον α) ἐκ περισυλλογῆς λαϊκῶν ἐκδηλώσεων ὑπὸ τοῦ